

Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu inatsisiliornissamut periarfissat pillugit nassuiaat

(Peqqissutsimut Nalaakkersuisoqarfik)

UKA 2009/137-mi siunnersuutigineqarpoq:

"Psykologitut taaguutaasup illersorneqarnissaa, sulinissamut akuersissummik pinissaq psykolog-itullu ilinniarsimasut pininnaatitaaffii pisussaaffiilu pillugit tarnip pissusiinik nakorsat pillugit inatsisiliornissamik Naalakkersuisut siunnersuioqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajanngiiffigisassaattut siunnersuut. Inatsisiliassaq aamma imaqassaaq oqartussat sorliit pinnaatitsinermik akuersisinnaanerit, kikkut nakkutilliisuussaassanersut pillaasarnernullu maleruagassat pinerluttaalisitsinermi inatsimmut naapertuussarneqassallutik."

UKA2009/137-ip Inatsisartuni oqallisigineqarnera tunngavigalugu "Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu inatsisiliornissamut periarfissat pillugit nassuiaat" Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfiup suliaraa.

Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu inatsit, tamatumunngalu atatillugu unammilligassat

Tarnip pissusaanik ilisimasallit pillugit danskit inatsisaat Kalaallit Nunaanni atuutinngilaq, taamatuttaarlu Danmarkimi inatsimmik allanngortitsinikkut Kalaallit Nunaanni atuutilersitsisoqarsinnaanani, tassami Namminersorlutik Oqartussat peqqinnissaqarfimmut tunngassutillit akisussaaffigilernikummatigik.

Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu inatsisiliussagaanni piunasaqaataavoq tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu Kalaallit Nunaata nammineq inatsisiliornissaa.

Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu inatsisiliussagaanni makku unammilligassaapput:

a) Ilinniarsimanermi tunuliaquttat qulakkeersimanissaat

Sulinissamut akuersissummik tunniussinermi tarnip pissusaanik ilinniarsimasutut tunuliaqutaqarnerup pininnaatitaaffiillu pitsaassusiisa qulakkeersimanissaat matumani ilaapput. Pitsaassutsip qulakkeersimanissaa pinnaatitsissummik akuersisinnaatitaasunit aammalu nakkutilliisussaataasunit isumagineqassaaq.

Kalaallit Nunaanni pisinnaatitsissummik akuersisinnaatitaasut aamma nakkutilliiisussaataasut tarnip pissusaanik ilisimasallit ilinniakkamik tunuliaqutaannik qulakkeerinnissappata, taava

1. Kalaallit Nunaata tarnip pissusaanik ilisimasallit ilinniartitaanerat akisussaaffigilissavaa, imaluunniit
2. Ilinniarsimanermut tunuliaqutaasut ilinniarnissamut Danmarkimi piomasagaatinut naleqqiullugit nalilersorneqassapput.

Imm. 1-imut. Tarnip pissusaanik ilisimasalinnik ilinniartitsinerup akisussaaffigineqalenera

Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasalinnik ilinniartitsinerup, taamaasillunilu pitsaassuseq kissaatigineqartoq aammalu ilinniartitaanikkut piginnaasaqarnerit pisariaqartinneqartut qulakkeernissaat ajornakusoortorujussuussapput. Taamatuttaaq tarnip pissusaanik ilisimasalinnik ilinniartitsinerup akisussaaffigilerneratigut ilinniarnissamut qinnuteqartut ikitsuararsuusarneri peqqutaalluni Namminersorlutik Oqartussanut aningaasaqarnerup allaffissornerullu tungaasigut annertuumik sunniuteqassapput.

Imm. 2-mut. Ilinniagaqarnikkut tunuliaqutaasut ilinniarnissamut Danmarkimi piomasagaatinut naleqqiullugit nalilersorneqarnerat

Danskit ilinniarnissamut piomasagaataat allanngorartuupput. Allanngorartuarnert pineqartut danskit ilinniartitaanermut oqartussaasuinit aamma danskit Psykolognævniannit ingerlaavartumik oqaloqatigiissutigineqartarput. Oqaloqatigiittarnerit pineqartut nunatsinni pisinnaatitsissummik akuersisinnaatitaasut aamma nakkutilliiisussaataasut ingerlaannartumik peqataaffigisinnaanngilaat.

Taamaattumik pisinnaatitsissummik nunatsinni akuersisinnaatitaasut aamma nakkutilliiisussaataasut danskit ilinniarnissamut piomasagaataasa inerikkiartornerinut suliatigut malinnaaniarnerminni allaffissornerikkut nukippassuarnik atuissapput. Tamanna nunatsinni peqqinnissaqarfimmut aningaasatigut allaffissornerikkullu artukkiisussaavoq.

b) *Pisinnaatitsissummik nunatsinni akuersisinnaatitaasut aamma nakkutilliiisussaataasut suliamut attuumassuteqannginnissaasa qulakkeerneqarnissaa*
Tarnip pissusaanik ilinniarsimasutut atorfiit nunatsinni 30-it angusimanngilaat. Taamaammat, assersuutigalugu tarnip pissusaanik ilisimasallip allap sulisinnaatitaanermut akuersissutaanik arsaarinninnissamut, pisinnaatitsissummik nunatsinni akuersisinnaatitaasutut aamma nakkutilliiisussaataasutut ilaasortaasut suliamut attuumassuteqannginnissaasa qulakkeerneqarnissaa ajornakusoortorujussuussaaq.

c) *Peqqinnissaqarfimmi peqqissaanermik suliallit napparsimasunit maalaarutigineqarsinnaanerisa qulakkeerneqarnissaa*

Maalaarutit Danmarkimi Peqqinnissaqarfiup Napparsimasut Sullinneqarneranni Maalaaruteqartarfianit ullumikkut suliarineqartartut tassaapput nunatsinni peqqinnissaqarfimmi peqqissaanermik suliallit Danmarkimi akuerisaasut, nunatsinnullu immikkut tunngatillugu peqqissaasut, kigutigissaasut kalaallit aamma peqqissaasunut ikiortit (ernisussiornermi ikiortit) nunatsinni akuerisaasut pillugit maalaarutit.

Taamaasilluni napparsimasup tarnip pissusaanik ilisimasalik nunatsinni akuerisaasoq Peqqinnissaqarfiup Napparsimasut Sullinneqarneranni Maalaaruteqartarfianut Danmarkimiittumut maalaarutigisinnaassanngilaa.

Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu inatsisiliornikkut napparsimasut maalaaruteqarsinnaanerak qulakkeerneqassappat, taava tarnip pissusaanik ilisimasallit akuerisaasut napparsimasunit maalaarutigineqartarneranni suliaqartarnek nunatta akisussaaffigilissavaa.

Tamanna aningaasaqarniarnikkut allaffissornikkullu nukippassuarnik atuiffiussaaq nunatsinni peqqinnissaqarfimmut artukkiisusaaq. Tamatuma saniatigut inatsisitigut piginnaatitaaffiit pisariaqartinneqartut aammalu suliamut tunngassutilinnik ilisimasallit sulianik nalilersuisartussat qulakkeernissaat ajornakusuusaaq.

Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu inatsisiliornissaq kaammattuutigineqarsinnaanngilaa

Unammilligassat qulaani taakkartorneqartutut nassuiaasersukkat tunngavigalugit Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu inatsisiliornissaq Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfiup kaammattuutigisinnaanngilaa.

Tamatumunnga tunngavilersuutaapput napparsimasut pisinnaatitaaffiisa, tarnip pissusaanik ilisimasallit ilinniarsimanermikkut tunuliaqutaat aamma nunatsinni akuersisinnaatitaasut aamma nakkutilliisussaataasut suliamut attuumassuteqannginnissaasa naammaginartumik qulakkeerneqarsinnaannginnerat.

Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit akuerisaallutik sulinissaannut aammalu nakkutilliinermut tunngasutigut qulakkeeriffigineqarsinnaanerak

Kalaallit Nunaanni tarnip pissusaanik ilisimasallit sulinissaannut akuersissut pillugu inatsisiliornissamut taarsiullugu periarfissaq tassaavoq peqqissutsimut tunngasutigut sulialinnut makkunuunatigut maleruagassiornissaminnut Naalakkersuisut piginnaatinneqarnissaat:

- Kikkut nunatsinni ”tarnip pissusaanik ilisimasalititut” aamma ”tarnip pissusaanik ilisimasalititut akuerisaasutut” taaneqarsinnaanersut (taaguutip illersorneqarnissaa)
- Tarnip pissusaanik ilisimasallit pisussaaffii (ilaallutik qajassuussilluni peqqissaarlunilu sulisussaataaneq aamma nalunaarsuiffinnut allattuisussaataaneq)
- Sullitat pisinnaatitaaffii (ilaallutik maalaaruteqarnissamut periarfissanik ilisimatinneqarnek)

- Pineqaatissiinissamut aalajangersaaneq (tarnip pissusaanik ilisimasalik pisussaaffimminik naammassinninngippat akiliisitsinermik pineqaatissinneqarnissaanut periarfissaq).

Kalaallit Nunaanni ”tarnip pissusaanik ilisimasalittut akuerisaasutut” imminut taasinnaassagaanni malittarisassani taamaattuni piumasaqaataassaaq tarnip pissusaanik ilisimasallip suli-

nissamut Danmarkimi akuerisaasimanissaa. Taamaasilluni ataqatigiissoqarnera qulakkeerneqassaaq, taamatuttaarlu danskit sulinissamut akuersisarnermi aaqqissuussaanerannut aammalu Peqqinnissaqarfiup Napparsimasut Sullinneqarneranni Maalaaruteqartarfianut saaffiginninnissamut periarfissaqarneq, tarnip pissusaanik ilisimasallit ilinniartitaanerisa aammalu tarnip pissusaanik ilisimasalittut akuerisaallutik sulisut sullitanit maalaarutigineqartarnerisa suliarineqartarnerat nunatsinnit akisussaaffigineqalinngikkaluartoq.

Naalackersuisut piginnaatitaaffilerneqarnerat peqqinnissaqarfiup aqunneqarnera aaqqissuussaanelu pillugit inatsisissatut naalackersuisoqarfiup siunnersuutissaanut, UKA 2010–mi saqqummiunneqartussamut allanneqassapput.

Inatsisissatut siunnersuut ”Tarnip pissusaanik ilisimasallit pillugit nalunaarummik” malitseqartinneqassaaq, taannalu Naalackersuisunut akuerisassanngorlugu saqqummiunneqassaaq. Nalunaarut makkunuunatigut maleruagassanik imaqassaaq; taaguutaasup illersorneqarnissaa, tarnip pissusaanik ilisimasallit pisussaaffii, sullitat pisinnaatitaaffii aammalu pineqaatissinneqarsinnaaneq pillugu aalajangersakkat.

Piginnaatitsissummi ilaavortaaq Naalackersuisut peqqissutsimut tunngasutigut sulialinnut, sulinissaminnut nunatsinni akuersissummik peqanngitsunut tunngassutilitsigut maleruagassiorsinnaatitaanerata, soorlu tagiartuisartunut, pillorissaasunut, ernisussiortunut, kigutigissaasunut, saanernut tunngassutilinnik suliaqartunut (kiropraktorer), isarualiortunut aammalu peqqinnartunik nerisaqarnissamut siunnersortinut (kliniske diætister), taamatuttaarlu peqqissutsimut tunngasutigut sulialinnut, sulinissaminnut Danmarkimi Kalaallit Nunaanniluunniit akuersissummik peqanngitsunut, assersuutigalugu terapeutit suliaqartut ilaannut, soorlu psykoterapeutinut, akupunktørinut, Kranio-Sakral terapeutinut il.il.